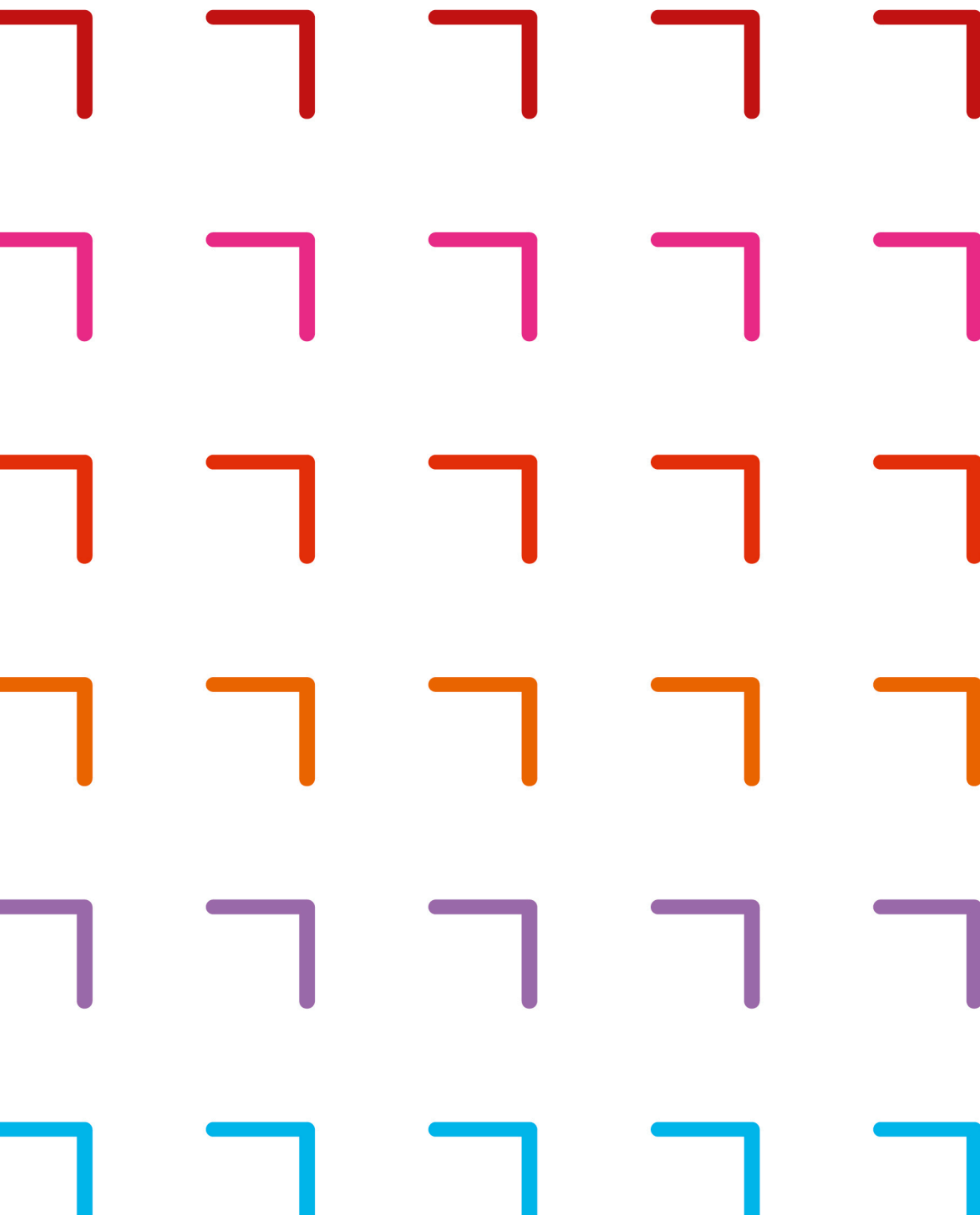

ADVIES 152
HERVORMINGSPROGRAMMA
EUROPA 2020 STRATEGIE
27 JANUARI 2011

ADVIES 152
VLAAMS
HERVORMINGSPROGRAMMA
EUROPA 2020 STRATEGIE
27 JANUARI 2011

INHOUD

SITUERING	3
ADVIES	5
1. ALGEMEEN POSITIEF OORDEEL	5
2. BELEIDSCOHERENTIE BEWAREN EN BELEIDSPANNEN UITVOEREN	6
3. OPSTELLEN VAN EEN GROEIPAD NAAR DE 1%-NORM	7
4. STRATEGISCHE FOCUS EN KEUZES MAKEN	8
5. VLAAMS INNOVATIEBELEID INTERNATIONAAL INBEDDEN	9

SITUERING

Op 29 oktober 2010 nam de Vlaamse Regering akte van het ontwerp van Vlaams Hervormingsprogramma Europa 2020 (VHP). Dit ontwerp-VHP geeft aan hoe Vlaanderen de vijf kerndoelstellingen uit de Europa 2020-strategie zal realiseren. Deze nieuwe strategie van de Europese Unie voor jobs en slimme, duurzame en inclusieve groei wil Europa helpen de crisis te boven te komen en de Europese economie voorbereiden op de komende tien jaar. Het uittekenen van de Europa 2020-strategie, als opvolger voor de Lissabonstrategie, was een van de belangrijkste Europese dossiers in de eerste jaarhelft van 2010. Tijdens de Europese Lenteraad van 25 en 26 maart 2010 bereikten de Europese staats- en regeringsleiders een akkoord over de Europa 2020-strategie, die bestaat uit drie prioriteiten, vijf kerndoelstellingen en zeven vlaggenschip- of kerninitiatieven. Op de Europese Raad van 17 juni werd de strategie vervolgens formeel aangenomen.

De Europa 2020-strategie is gebaseerd op drie samenhangende en elkaar versterkende prioriteiten:

- slimme groei – voor een economie op basis van kennis en innovatie;
- duurzame groei – voor een koolstofarme, concurrerende economie waarin zuinig wordt omgesprongen met hulpbronnen; en
- groei voor iedereen – voor een economie met veel werkgelegenheid en sociale en territoriale cohesie.

Wat betreft de vijf kerndoelstellingen werden in de strategie de volgende vijf centrale EU-streefcijfers opgenomen:

- 75% van de bevolking tussen 20-64 jaar moet werk hebben.
- 3% van het EU-BBP moet worden geïnvesteerd in O&O.
- De "20/20/20"-klimaat- en energiedoelstellingen moeten worden gehaald (dit met inbegrip van een grotere reductie van 30% als aan de voorwaarden daarvoor wordt voldaan).
- Het percentage voortijdige schoolverlaters moet minder dan 10% bedragen, en minstens 40% van de jongere generatie moet een hoger onderwijsdiploma hebben.
- Het aantal mensen voor wie armoede dreigt moet met 20 miljoen zijn gedaald.

De Europese Commissie heeft in haar mededeling van 3 maart 2010 ook zeven vlaggenschip- of kerninitiatieven aangekondigd. De kerninitiatieven houden verplichtingen in voor zowel de Europese Unie als de lidstaten:

- Innovatie-Unie;
- Jongeren in beweging;
- Een digitale agenda voor Europa;
- Efficiënt gebruik van hulpbronnen;
- Industriebeleid in een tijd van mondialisering;
- Een agenda voor nieuwe vaardigheden en banen;
- Europees platform tegen armoede.

Het ontwerp van Vlaams Hervormingsprogramma Europa 2020 (VHP) dat voorligt, is gebaseerd op een advies van de SERV van 15 september 2010. Dit ontwerp is een eerste stap in richting van de opmaak van een definitief VHP dat ten laatste in april 2011 door de Vlaamse Regering zal worden goedgekeurd. De opmaak van een Vlaams hervormingsprogramma Europa 2020 is een Europese verplichting. Diverse Vlaamse stakeholders krijgen momenteel de gelegenheid reflecties bij dit ontwerp-VHP te geven, ook de voor Europa 2020-strategie relevante strategische adviesraden (o.a. de SERV en de VRWI). Alle reacties worden meegenomen in de redactie van het definitief VHP dat aan VESOC voor goedkeuring zal worden voorgelegd. De Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie (VRWI) heeft op 6 december 2010 een vraag om advies ontvangen van Vlaams minister-president Kris Peeters bij het Vlaams Hervormingsprogramma. In zijn vergadering van 27 januari 2011 heeft de VRWI voorliggend advies goedgekeurd.

ADVIES

1. ALGEMEEN POSITIEF OORDEEL

De Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie ondersteunt ten volle de ambities van de Europa 2020-strategie en vindt het bijzonder positief dat de Vlaamse Regering zich zo uitdrukkelijk engageert in het nastreven van de doelstellingen geformuleerd in deze strategie. Vlaanderen moet hierbij niet van een blanco blad vertrekken. Er werden de afgelopen jaren al belangrijke stappen gezet om van Vlaanderen tegen 2020 een Europese topregio te maken. Hierbij wordt in eerste instantie verwezen naar het plan Vlaanderen in Actie (ViA) en het Pact 2020, dat in januari 2009 werd ondertekend, en dat ook het strategisch kader vormt waarbinnen het Vlaams Regeerakkoord 2009-2014 werd uitgetekend. In het Pact 2020 toont Vlaanderen zich bovendien ambitieuzer dan de EU 2020-doelstellingen. Dit is ook absoluut noodzakelijk als Vlaanderen de ViA-ambitie wil waarmaken om tot de top-5 regio's in Europa te behoren tegen 2020. Vanuit zijn invalshoek is de VRWI met name opgetogen over de ambities van de Vlaamse Regering ten aanzien van de doelstellingen met betrekking tot de 3% norm voor de totale O&O-bestedingen (2^e doelstelling) en het aandeel hoger opgeleiden in de groep 30-34 jarigen (4^e doelstelling). Bovendien is de VRWI ervan overtuigd dat wetenschappelijk onderzoek een wezenlijke bijdrage kan leveren in het nastreven en realiseren van de vijf kerndoelstellingen van de Europa 2020-strategie.

De VRWI heeft zich voor zijn advies bij dit ontwerp van Vlaams Hervormingsprogramma Europa 2020-strategie voornamelijk gefocust op de richtsnoeren die direct betrekking hebben op het wetenschaps- en innovatiebeleid, met name binnen hoofdstuk 3 "*Competitieve en duurzame economie*" (richtsnoer 4 "*De steun voor O&O en innovatie optimaliseren, de kennisdriehoek intensiveren en het potentieel van de digitale economie benutten*" en richtsnoer 6 "*Het ondernemings- en consumentenklimaat verbeteren [en de industriële basis moderniseren]*"). De VRWI stelt vast dat heel wat van de in het VHP aangehaalde knelpunten (cf. bottlenecks in hoofdstuk 3.0) voor het uitbouwen van een competitieve en duurzame economie in Vlaanderen in het verleden al door de VRWI en zijn voorganger, de VRWB, onder de aandacht werden gebracht en uitgediept in zijn adviezen. De Raad waardeert het dat deze knelpunten dan ook in het Vlaams Hervormingsprogramma zijn opgenomen en dat voor het definiëren van de overeenkomstige doelstellingen in grote mate werd verder gebouwd op VRWB/I-adviezen. De Raad verwijst daarbij naar het VRWB-Memorandum 2009-2014, het advies bij de Beleidsnota Innovatie 2009-2014 ...

Anderzijds heeft de VRWI het afgelopen jaar ook advies uitgebracht met betrekking tot een aantal andere strategische plannen van de Vlaamse Regering op domeinen waar innovatie en wetenschappelijk onderzoek een belangrijke bijdrage kunnen leveren en die binnen het overkoepelend kader van het VHP aan bod komen. In het bijzonder meent de VRWI een zinnvolle inbreng te hebben geleverd in zijn advies bij het MINA-plan 4, en in het advies bij het Groenboek 'Een Nieuw Industrieel Beleid voor Vlaanderen'. Wat evenwel ontbreekt in het VHP is een link met de (ontwerp-) Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling en de ambities om Vlaanderen ook voor te bereiden op een systeeminnovatie op diverse beleidsdomeinen. Ook hieromtrent heeft de VRWI een advies geformuleerd. Tot slot, wat betreft de geformuleerde ambities in het VHP met betrekking tot het onderwijs verwijst de Raad naar het VRWB-advies 119 'Onderwijs: kiem voor onderzoek en innovatie', VRWI-advies 135 bij de structuur van het hoger onderwijs en, tenslotte, naar het VRWI-advies 151 bij de eerste oriëntatienota voor de herstructurering van het secundair onderwijs.

In zijn voorliggende advies gaat de VRWI niet meer in detail in op alle actielijnen maar beperkt zich tot een aantal belangrijke hoofdlijnen. Twee jaar na de ondertekening van het Pact 2020, kan immers al een voorlopige balans worden opgemaakt en vraagt de VRWI bij het opstellen van het finale Vlaamse Hervormingsprogramma Europa 2020 specifiek aandacht voor volgende vier bekommernissen:

- beleidscoherentie bewaren en beleidsplannen uitvoeren;
- opstellen van een groeipad naar de 1%-norm;
- strategische focus en keuzes maken;
- Vlaams innovatiebeleid internationaal inbedden.

2. BELEIDSCOHERENTIE BEWAREN EN BELEIDSPLANNEN UITVOEREN

Terecht steunt het VHP op de andere beleidsdocumenten, -plannen en -programma's die de Vlaamse overheid recent heeft geformuleerd en heeft goedgekeurd: het Pact 2020, Vlaanderen in Actie (ViA), het Werkgelegenheids- en Investeringsprogramma (WIP), het Vlaams Regeerakkoord 2009-2014 en een Groenboek voor een Nieuw Industrieel Beleid (NIB). Bovenop deze overkoepelende strategische plannen, werden en worden er ook tal van beleidsplannen opgemaakt op niveau van de verschillende beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid, zoals de beleidsnota's en beleidsbrieven. Het risico wordt zo zeer reëel dat dit leidt tot overlap, onduidelijkheid, verwarring of zelfs tegenstrijdigheden in het beleid. De VRWI wil hier uitdrukkelijk voor waarschuwen en wijst de Vlaamse Regering op de nood om de coherentie in het beleid te bewaren en bewaken.

Daarnaast herhaalt de VRWI zijn eerdere boodschap dat het maken van allerhande strategische plannen en beleidsdocumenten een eerste stap is. In een tweede en cruciale stap komt het er op aan deze plannen ook effectief te concretiseren en ten uitvoer te brengen. De VRWI wil hiertoe net als in het verleden op een constructieve en positieve manier bijdragen.

3. OPSTELLEN VAN EEN GROEIPAD NAAR DE 1%-NORM

In het Vlaamse Regeerakkoord 2009-2014, het Pact 2020 en de Beleidsnota Wetenschappelijk Onderzoek en Innovatie 2009-2014 heeft de Vlaamse Regering zich herhaaldelijk geëngageerd om de 3%-norm voor O&O te realiseren tegen 2014. De Europa 2020-strategie formuleert deze doelstelling voor 2020. In het Vlaams Hervormingsprogramma Europa 2020 wordt niet geëxpliciteerd tegen wanneer de Vlaamse Regering de 3%-norm wil halen, 2014 of de Europese deadline 2020. Het behalen van het overheidsaandeel (1/3) van de 3%-norm moet de doelstelling blijven, benadrukt de VRWI. Maar na drie besparingsrondes is het scenario uitgeschreven in het Regeerakkoord om deze ambitie tegen het eind van deze legislatuur te bereiken, niet langer realistisch. Dit zou immers jaarlijkse opstappen van meer dan 300 miljoen euro betekenen, wat neerkomt op ¼ van het totale W&I-budget. Bovendien zouden er jaarlijks zo'n 3.000 extra onderzoekers/kenniswerkers nodig zijn om deze extra middelen zinvol te absorberen.

De doelstelling geformuleerd in de Europa 2020-strategie om de O&O-norm tegen 2020 te halen, lijkt in de huidige omstandigheden wel nog haalbaar. Dit betekent dan wel dat de Vlaamse Regering nu voluit moet kiezen voor en zwaar moet investeren in W&I. In zijn begrotingsadvies 2010 heeft de VRWI voorgesteld om een groeiritme van 8% per annum aan te houden, in lijn met het groeiritme van de voorbije vijftien jaren. Dit zou moeten toelaten om wat de overheidsbestedingen voor O&O betreft de 1%-norm te halen in 2020, zoals vooropgesteld in de Europa 2020-strategie.

Sinds het aantreden van de huidige Vlaamse Regering heeft de VRWI herhaaldelijk gepleit voor een meerjarenplan en meerjarenbegroting met een duidelijk groeipad wat betreft de publieke bestedingen voor wetenschap en innovatie. De VRWI wil ook hier deze dringende behoefte aan een meerjarenplan/meerjarenbegroting aan kaarten, zodat ook een positief perspectief aan de actoren in het wetenschaps- en innovatielandschap kan worden geboden. De Raad stelt echter vast dat in het Vlaams Hervormingsprogramma Europa 2020 wel sprake is van de éénmalige investeringen van 160 miljoen euro in 2010 (na de

begrotingscontrole) en van 10 miljoen euro in 2011 (cf. spin-off fonds voor de SOC's). Er wordt echter voorbijgegaan aan de belangrijke besparingen die sinds de start van de huidige legislatuur werden doorgevoerd binnen het beleidsdomein Wetenschap en Innovatie. Na deze besparingsrondes in 2009, 2010 en 2011, gaat het over 95 miljoen euro. Ook naar de toekomst op langere termijn wordt in het VHP niet gekeken.

Op vraag van minister Lieten zal de VRWI, rekening houdende met de meest actuele begrotingscijfers, tegen 15 februari 2011 mogelijke groeipaden uittekenen om deze 1%-doelstelling te bereiken, onder meer met als tijdschhorizon 2020.

Het halen van de 3%-norm houdt ook in dat het Vlaamse bedrijfsleven haar O&O-inspanningen significant zal moeten opdrijven. Alhoewel de overheid hier niet rechtstreeks vat op heeft, kan ze wel een belangrijke hefboom creëren door te zorgen voor een gunstig omgevingsklimaat: administratief, legaal, juridisch en fiscaal. Daarnaast kan ze via de publieke O&O-investeringen de inspanningen voor innovatie van de actoren in de private sector op een effectievere wijze mobiliseren (cf. VRWI-advies 138 'Begroting Wetenschap en Innovatie 2011').

4. STRATEGISCHE FOCUS EN KEUZES MAKEN

Vlaanderen moet inderdaad focus aanbrengen en duidelijke keuzes maken wat betreft het (technologische en niet-technologische) innovatiebeleid. Vlaanderen kan immers niet in alle domeinen excelleren. Precies door het aanbrengen van focus in de inspanningen van overheden, kennisinstellingen en bedrijven op kansrijke gebieden kan de Vlaamse industrie en economie versterkt worden, wat op termijn het welzijn en de welvaart van de Vlaamse bevolking ten goede zal komen. De VRWI vindt het daarom zeer positief dat de Vlaamse Regering het cluster- en speerpuntenbeleid van de VRWI erkent en blijft onderschrijven, onder meer in het Pact 2020, in ViA, in het Vlaams Regeerakkoord 2009-2014, maar nu dus ook in het Vlaams Hervormingsprogramma Europa 2020 en in de recente beleidsbrief Innovatie 2011. Met zichtbare speerpunten kan Vlaanderen zich onderscheiden, voldoende kritische massa en een competitief voordeel uitbouwen. Ook het idee om te werken aan de realisatie van grote projecten die een antwoord bieden op cruciale maatschappelijke uitdagingen waarmee Vlaanderen in de toekomst zal worden geconfronteerd, wordt door de Raad gesteund.

De VRWI herhaalt hier wel zijn eerdere argumentatie dat 'keuzes maken' op zich maar een eerste stap is in de uitbouw van een nieuw gerichter innovatiebeleid. Een volgende stap is de noodzakelijke concretisering en de realisatie van die keuzes. Een noodzakelijke en cruciale voorwaarde daarbij houdt in dat de gemaakte keuzes op alle mogelijke manieren ondersteund worden zodat ze ook effectief kunnen worden gerealiseerd. Hiervoor is echter een procesmatige aanpak vereist. Bovendien moeten substantiële middelen worden gekoppeld aan de geselecteerde domeinen/projecten om ze in eerste instantie van de grond te krijgen en aansluitend te laten doorgroeien tot succesvolle activiteiten met grote maatschappelijke en economische toegevoegde waarde voor Vlaanderen. In het VHP ontbreekt echter elke beschrijving van de wijze waarop deze ondersteuning vanuit de overheid zal gebeuren.

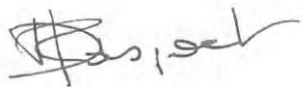
5. VLAAMS INNOVATIEBELEID INTERNATIONAAL INBEDDEN

De VRWI heeft zich steeds zeer sterk uitgesproken voor een inbedding van het Vlaamse O&O-beleid in een ruimer Europees en internationaal kader. Vlaanderen is immers te klein en beschikt over te beperkte middelen om op alle domeinen een sterke positie uit te bouwen. Bovendien is het wetenschaps- en innovatielandschap van nature een internationaal gebeuren.

Er is in Vlaanderen nood aan een strategie ten aanzien van deze internationale evoluties. Een groot aantal van deze grote maatschappelijke uitdagingen hebben immers ook een reële impact op Vlaanderen, waardoor het van groot belang is om de Vlaamse actoren optimaal te engageren in de nieuwe initiatieven die deze uitdagingen willen aangaan. Om op Europees en internationaal niveau echter een rol van belang te spelen, moet het Vlaamse onderzoek competitief blijven op dat niveau.

Vlaanderen is aangewezen op internationale samenwerking en Europese cofinanciering om een rol van betekenis te kunnen spelen. Gezien de beperking van de vereiste cofinanciering van een kleine regio, is vooral de deelnamekansen van kennisinstellingen in publiek-private en publiek-publieke initiatieven voor O&O problematisch. Er is nood aan het beschikbaar maken van Europese cofinanciering om transnationale samenwerking tussen kennisinstellingen ('cross border') mogelijk te maken. Op die manier garanderen de Europese middelen dat de beste onderzoeksgroepen betrokken zijn in projecten, waar in Europa die zich ook bevinden. Dit heeft de VRWI duidelijk gesteld in zijn advies 141 voor een Vlaams standpunt EU KP 8.

Anderzijds heeft de VRWI in zijn discussienota rond het Vlaams Internationaal Gericht Instrumentarium (VIGI) van 10 november 2010 duidelijk geargumenteed dat ook het huidige Vlaamse internationaal gerichte instrumentarium niet is aangepast om de Vlaamse kennisinstellingen en bedrijven optimaal een rol te laten spelen op de internationale scene, in het bijzonder in de nieuwe initiatieven voor publiek-private en publiek-publieke samenwerking. De VRWI stelt in diezelfde nota dat er aan het Vlaamse internationaal gerichte instrumentarium gesleuteld moet worden. Vraag is echter welke aanpassingen moeten gebeuren, en op welke termijn. In deze oefening staan daarbij diverse evenwichten op de proef: evenwicht tussen regionale en Europese belangen; evenwicht tussen regionale economische belangen en internationale onderzoeksambities; evenwicht tussen gericht en niet-gericht onderzoek. Bedoeling daarbij is te komen tot een duurzaam, efficiënt en doelgericht O&O instrumentarium waarmee Vlaanderen als onderzoeksactieve regio in een internationale omgeving vooruit kan. De Raad wil de discussie over de aanpassing van het Vlaams instrumentarium mee voeren en zal daartoe een aanzet geven in een advies dat in de komende maanden wordt voorbereid.

Danielle Raspoet
Secretaris

Dirk Boogmans
Voorzitter

VLAAMSE RAAD
VOOR WETENSCHAP
EN INNOVATIE

FLEMISH COUNCIL
FOR SCIENCE
AND INNOVATION

KOLONIËNSTRAT 56
B-1000 BRUSSEL
WWW.VRWI.BE

T +32 2 212 94 10
F +32 2 212 94 11
INFO@VRWI.BE

D. BOOGMANS | VOORZITTER
D. RASPOET | SECRETARIS

